



Županijsko natjecanje iz povijesti

12. ožujka 2025.

2. kategorija: VIII. (osmi) razred

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	66	%
--	----	---

Upute natjecateljima:

- 1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
- Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom, upotreba piši/briši kemijske olovke nije dozvoljena.
- Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2024./2025.
- 9. Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja, ispit predaj članu Županijskoga povjerenstva.
Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

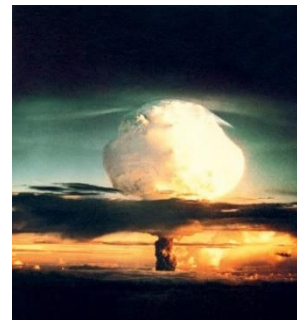
Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____ (predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____ (član Županijskoga povjerenstva)
3. _____ (član Županijskoga povjerenstva)

1. Totalni rat značio je zaokret cijeloga društva, industrije i znanosti prema postizanju pobjede pod svaku cijenu. Znanstvenici i stručnjaci svih područja okrenuli su se poboljšanju postojećih ili otkrivanju novih oružja, uređaja, tehnika itd.

Pažljivo promotri sliku i odgovori na pitanja.



1.1. Što prikazuje slika?

1

1.2. Objasni razvoj novoga oružja čija je posljedica prikazana na priloženoj fotografiji.

1

1.3. Navedi DVIJE izravne posljedice eksplozije ovoga razornoga oružja.

1

2. Pažljivo promotri fotografiju i odgovori na pitanja.



2.1. Navedi jednu posljedicu odluke o „konačnom rješenju židovskoga pitanja“ koja je djelomično prikazana na fotografiji.

1

2.2. Kako nazivamo sustavni progon Židova koji su tijekom Drugoga svjetskog rata provodili nacisti i njihovi pomagači?

1

2.3. Kako se naziva odlikovanje koje dodjeljuje država Izrael pripadnicima drugih naroda koji su spašavali Židove tijekom Drugoga svjetskog rata?

1

3. Pažljivo pročitaj povijesne izvore i odgovori na pitanja.

Izvor 1. Preživjeli logoraš iz Auschwitza je Oleg Mandić. On je u Auschwitz odveden kao jedanaestogodišnji dječak, s majkom i bakom. Oslobodili su ih Rusi 27. siječnja 1945. godine i sve snimili filmskom kamerom... Unatoč svemu što je proživio (ili možda baš zbog toga) Oleg Mandić smatra se sretnim čovjekom: „S 13 godina sam shvatio da najgore što mi se u životu može desiti već se desilo, prema tome ništa drugo ni ne može biti tako loše kao ono što je već iza mene. Tako da nema razloga da mi život ne bude lijep, da mi bude valcer... Kad bih imao neki životni pad, nisam pribjegavao nikakvim psihijatrima, terapijama, nego bih sjeo u auto i otišao u Auschwitz. Tamo bih se malo družio s uspomenama i vratio se nakon dva dana zdrav...”



Jovanović, Igor; Šaponja, Igor: Bili smo samo brojevi: Istrani u koncentracijskim logorima u Drugom svjetskom ratu, str. 100.

Izvor 2. Teško je objasniti kako smo uspjeli preživjeti Auschwitz. U osnovi je to bila čista kocka tko je preživio, a tko nije. Ali činjenica da imate sestru tu nam je, naravno, bila od velike pomoći za oboje. Svaka od nas željela je preživjeti zbog one druge. Možete to razumjeti, zar ne?

Anita Lasker Walfisch, Židovka iz Bresaua, članica ženskog orkestra Auschwitz

Guido Knopp, Hitlers Holocaust (The History Press, 2004.), Kindle Edition.

3.1. Kojoj vrsti povijesnih izvora pripadaju ovi tekstovi, primarnoj ili sekundarnoj? Argumentiraj.

1	
---	--

3.2. Kako je Oleg Mandić rješavao životne teškoće kasnije u životu? Argumentiraj prema izvoru.

1	
---	--

3.3. Kakav stav prema životu i preživljavanju imaju oba svjedočanstva?

1	
---	--

3.4. Što se obilježava 27. siječnja?

1	
---	--

4. Zaokruži pojmove koji su karakteristični za konačno rješenje njemačkoga pitanja.

1	
---	--

POLJSKA

BENEŠ

ŽIDOVİ

ČEHOSLOVAČKA

SSSR

5. Hrvatska i Slovenija gospodarski su bile najrazvijenije na području prve Jugoslavije. Uz obnovu prijeratnih postrojenja, u Hrvatskoj se osnivao velik broj novih poduzeća. Veliku ulogu u industrijalizaciji države imale su elektrifikacija, gradnja prometnica i pruga.

Odgovori na sljedeća tri pitanja.

5.1. Kako se naziva najveća tvornica u Kraljevini Jugoslaviji izgrađena u Borovu kraj Vukovara?

1

5.2. Koji je grad u Hrvatskoj preuzeo ulogu glavne putničke i gospodarske luke u državi?

1

5.3. Koja se gospodarska djelatnost počinje znatnije razvijati u primorskim krajevima?

1

6. Uoči i tijekom Drugoga svjetskog rata izvršeni su strašni zločini protiv čovječnosti.

1

Zaokruži slovo ispred događaja koji kronološki odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena.



A) zločin u protutenkovskom rovu Tezno kraj Maribora

B) Kristalna noć

C) Bleiburška tragedija

D) osnivanje koncentracijskog logora Jasenovac

7. Dvadesete godine prošlog stoljeća razdoblje su blagostanja u Sjedinjenim Američkim Državama. Ljudi su mnogo radili i dobro zarađivali, ali i još više trošili. Takav gospodarski procvat pretvorio je SAD u prvo potrošačko društvo u povijesti.

1

Usporedi gospodarski razvoj u međuratnom razdoblju s gospodarskim razvojem danas na osnovi prodaje kućanskih aparata.

8. Pažljivo promotri fotografiju i odgovori na pitanja.



8.1. Što prikazuje fotografija?

1	
---	--

8.2. Objasni koja je svrha ovoga uređaja?

1	
---	--

8.3. Kako je razvoj ovoga uređaja utjecao na ishod Bitke za Veliku Britaniju?

1	
---	--

9. Zaokruži slovo ispred točno kronološki poredanih događaja u Jugoslaviji nakon Drugoga svjetskog rata.

1	
---	--

A. Radio industrija Zagreb → Titova uredba o plaćenom godišnjem odmoru → Zakon o radničkom samoupravljanju → autoput bratstva i jedinstva

B. Titova uredba o plaćenom godišnjem odmoru → autoput bratstva i jedinstva → Radio industrija Zagreb → Zakon o radničkom samoupravljanju

C. Titova uredba o plaćenom godišnjem odmoru → Zakon o radničkom samoupravljanju → Radio industrija Zagreb → autoput bratstva i jedinstva

D. autoput bratstva i jedinstva → Radio industrija Zagreb → Titova uredba o plaćenom godišnjem odmoru → Zakon o radničkom samoupravljanju

10. Pažljivo pročitaj tvrdnje, a zatim zaokruži T za tvrdnju koju smatraš točnom ili N za tvrdnju koju smatraš netočnom.

3	
---	--

Na Lenjinovu inicijativu 1922. g. uveden je novi gospodarski program nazvan Nova

ekonomska politika.

T N

Petogodišnjim planovima trebala se provesti ubrzana nacionalizacija države.

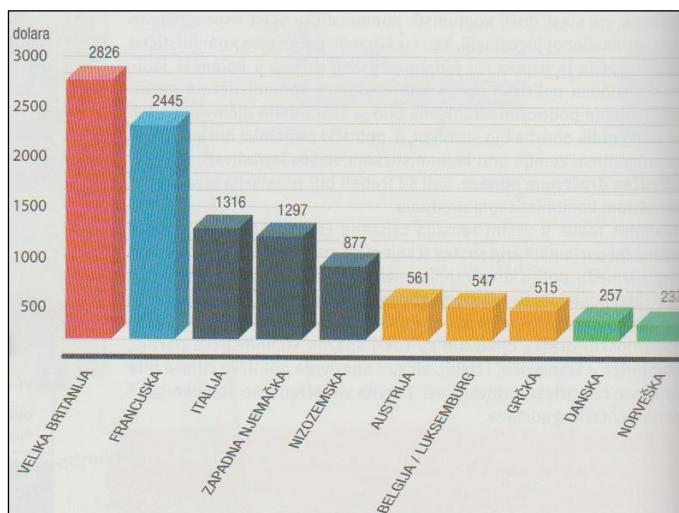
T N

SSSR je potkraj tridesetih godina 20. st. postao treća industrijska i vojna velesila.

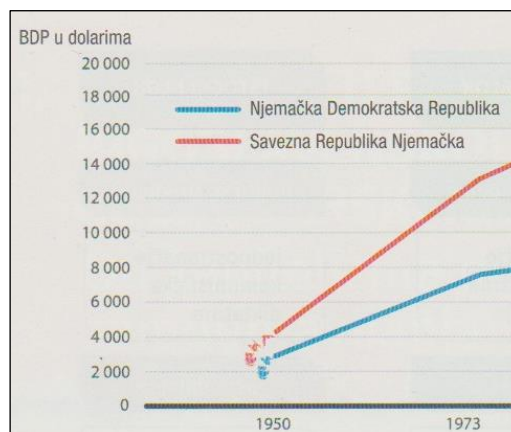
T N

11. Sjedinjene Američke Države su nakon Drugoga svjetskog rata pružale veliku gospodarsku potporu Europi.

Promotri grafičke prikaze i odgovori na pitanja.



Graf 1. Pomoć SAD-a europskim zemljama nakon Prvog svjetskog rata



Graf 2. Usporedba gospodarstva SR Njemačke i DR Njemačke

World History: Patterns of Interaction: Student Edition (McDougal Littell, 2005.), str. 968.

11.1. Prema kome je nazvan američki projekt za pružanje gospodarske pomoći Europi?

1	
---	--

11.2. Koje su DVIJE države primile najviše pomoći od SAD-a?

1	
---	--

11.3. Usporedi gospodarstva Savezne Republike Njemačke i Njemačke Demokratske Republike. Koje se gospodarstvo brže razvijalo? Prema grafičkom prikazu argumentiraj svoj odgovor.

1	
---	--

12. Pozorno pročitaj povijesne izvore i odgovori na pitanja.

Izvor 1. Američki topnik Frank Mercurio pri iskrcavanju na talijansku obalu prvi se put susreo s ratnom svakidašnjicom – naletio je na neprijateljskog vojnika na samrti: *Pogledao sam prema svojim stopalima, a tamo je ležalo dugačko, ispruženo tijelo u zelenoj uniformi; lice mu je bilo bijelo i zlovoljno, krv se u prugama slijevala niz njegovo lice i kosu; ranjeni Nijemac! Plaža je bila prepuna sluđenih vojnika koji su trčali k boljim položajima, ali ja nisam čuo ni vidio ništa drugo doli jecaje tog izmrcvarenog, osakaćenog tijela. Ruke su mu stršale prema gore, dok mu je noga bila savinuta i skrivena pod tijelom. Bio sam šokiran, smrznut; nisam se mogao ni pomaknuti; shvatio sam da se to može dogoditi i meni. Misli su mi počele kružiti poput vira blještavih zvijezda; shvatio sam da i ja mogu poginuti... Strah je sada postao jačim jer sam vidio nešto što sam dosad samo zamišljao.*

(Linderman, Gerald F.: *The World Within War*, str. 14.)

Izvor 2. Svjedočanstvo Franka Mathiasa iz borbi na Filipinima prilično je drukčije: *Svako malo uz cestu bismo nailazili na tijela japanskih vojnika. Navikli smo se na to. Jednoga dana sjeo sam uz cestu kako bih nešto pojeo. Pet-šest nadutih tijela bilo je u jarku pored mene. Odsutno sam gledao mjehuriće plina i tekućine pod njihovom nategnutom kožom mljackajući krekere. Lipanjsko sunce bilo je jako. Oni su bili u svom svijetu, a ja u svom. Morao sam jesti, nisam li?*

(Arrington, Grady P.: *Infantryman at the Front*, str. 73. – 74.)

12.1. Zašto je Franka Mercurija toliko uznemirio pogled na umirućega neprijateljskog vojnika?

1	
---	--

12.2. Navedi koje osjećaje uočavaš kod Mercurija, a koje kod Mathiasa.

1	
---	--

13. Hrvatsko je gospodarstvo u dvadesetim godinama 20. stoljeća napredovalo te je Hrvatska uz Sloveniju prednjačila u sljedećim gospodarskim granama:

1	
---	--

Zaokruži točan odgovor.

- A) poljoprivredi, trgovini i bankarstvu
- B) industriji, trgovini i bankarstvu
- C) industriji, šumarstvu i poljoprivredi
- D) bankarstvu, trgovini i poljoprivredi

14. Poveži pojmove upisivanjem samo jednoga slova na crtu ispred pojma u lijevome stupcu. Dva se pojma iz desnoga stupca ne mogu povezati.

2	
---	--

- | | |
|------------------|-----------------------------|
| _____ Tiger I | A) uređaj za noćno gledanje |
| _____ Vampir | B) kofeinski napitak |
| _____ Enterprise | C) njemački tenk |
| _____ STEN | D) britanska strojica |
| | E) sovjetska strojica |
| | F) nosač zrakoplova |

15. Popuni tablicu tako da razvrstaš pojmove koji odgovaraju gospodarskoj politici američkog predsjednika F. D. Roosevelta. Potrebno je dodati tri pojma od navedenih u pitanju.

15.1. Pojmovi:

ukinut Ku Klux Klan, zajamčene državne mirovine, gradnja tvornica, smanjeni porezi bogatima,

3	
---	--

otvaranje javnih radova, propisane minimalne nadnice

ograničavanje poljoprivredne proizvodnje			nadziranje gospodarskih procesa
	zaštićeni bankovni računi	nadgledanje trgovine dionicama	povoljni krediti farmerima

15.2. Kako se naziva politički program u kojem su zastupljena ova obilježja?

1	
---	--

16. Pažljivo prouči slijepi povijesni zemljovid s oznakama koncentracijskih logora tijekom Drugoga svjetskog rata i upiši u označeni kružić broj koji se odnosi na odgovarajući koncentracijski logor. Obrati pozornost na to da su dva kružića višak.

3	
---	--



Upiši broj u odgovarajući kružić.

- 1 Logor u kojemu je smrtno stradao Maksymilian Kolbe zbog pomaganja u skrivanju Židova.
- 2 Logor u kojemu se 22. travnja 1945. godine dogodio proboj logoraša.
- 3 Logor koji je poslužio kao model za gradnju drugih logora i obuku čuvara.

17. Do velike gospodarske krize (1929.-1933.) dovela je gospodarska politika SAD-a između dvaju svjetskih ratova.

1	
---	--

Pojmove s popisa razvrstaj u posljedični niz. Pazi, dva su pojma uljez.

Smanjenje proizvodnje, otpuštanje radnika, rast plaća, hiperprodukcija, gradnja cesta, gospodarska kriza, zatvaranje tvornica

--	--	--	--	--

18. Zrakoplovi su na svim bojištima imali važnu ulogu. Koristili su se za neposrednu podršku snagama na zemlji i za razaranje putova opskrbe, skladišta i proizvodnje opreme i sirovina. Sve su se zaraćene strane koristile ratnim zrakoplovima.

Pažljivo prouči fotografiju i odgovori na pitanja.



1	
---	--

18.1. Napiši naziv najučinkovitijeg zrakoplova u sastavu britanskih zračnih snaga tijekom Drugoga svjetskog rata.

18.2. S kojim je njemačkim zrakoplovom vodio mnoge zračne bitke?

1	
---	--

18.3. Koje su bile prednosti jednoga, a koje drugoga zrakoplova?

1	
---	--

18.4. Objasni taktiku *tepih bombardiranja*.

1	
---	--

19. Jedna od važnijih osoba u gospodarstvu SAD-a nakon Prvoga svjetskog rata bio je Herbert Clark Hoover, budući američki predsjednik. Zastupao je ideju slobodne trgovine. Navedi tri obilježja slobodne trgovine.

3	
---	--

20. Osnovna ideja ustaša bila je stvaranje čiste hrvatske nacije. Nakon proglašenja NDH doneseno je nekoliko zakona koji su omogućili provedbu genocida nad jednim dijelom stanovništva. Donja fotografija prikazuje najmlađu glumicu Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu koja se zajedno s obitelji pokušala spasiti od progona. Umrla je u stočnome vagonu na putu za logor Auschwitz.

Pažljivo promotri fotografiju i odgovori na pitanja.



20.1. Navedi ime djevojčice na fotografiji.

1	
---	--

20.2. Kako se naziva obilježje u spomen na njezinu žrtvu koje je postavljeno ispred njezine rodne kuće u Gundulićevoj ulici u Zagrebu?

1	
---	--

20.3. Usporedi sudbinu djevojčice na fotografiji sa sudbinom Anne Frank.

1	
---	--

21. Pažljivo pročitaj sljedeći tekst o gospodarskoj obnovi Jugoslavije nakon Drugoga svjetskog rata.

3

Pronađi u tekstu 3 pogrešna pojma, prepisi ih u lijevi stupac tablice, a uz njih u desni stupac, u istome redu, upiši točan pojam.

21.1. Temeljne zadaće komunističkog režima nakon Drugog svjetskog rata bile su obnova razorene zemlje i uređenje gospodarstva. Provedena je porezna reforma kojom je privatnim vlasnicima oduzeta sva zemlja iznad 10 ha. U sklopu agrarnih mjera poticana je kolektivizacija – preseljenje ljudi iz siromašnijih krajeva u Slavoniju i Vojvodinu. Agrarnu je reformu pratila industrijalizacija, odnosno oduzimanje imovine bogatima.

Pogrešan pojam	Točan pojam

21.2. Navedi dvije posljedice kolektivizacije u Hrvatskoj?

2

22. Pojmovima iz tablice dodaj sljedeće pojmove i objasni što ih povezuje.

3

Pojmovi: Bleiburg, anticiganizam, žuta šestokraka zvijezda

Pojam	Drugi pojam	Povezanost
Židovi		
porajmos		
križni put		

23. Pažljivo pročitaj povijesni izvor i odgovori na pitanja.

Valentina Kuryliw je povjesničarka i pedagoginja specijalizirana za genocid u Staljinovu zločinu nazvanom Holodomor (ukrajinski pomor gladi) u kojemu je živote izgubilo više od sedam i pol milijuna ljudi. U Ukrajini u kojoj je urod bio dovoljan da čitavo stanovništvo prehrani dvije godine, na početku ljeta 1933. od gladi je dnevno umiralo oko 28 000 ljudi. Staljin je oduzeo seljacima kompletan urod kako bi, prema njegovim riječima, Ukrajinci naučili lekciju.



Malo poznati genocid, negiran, porican i skrivan od očiju svijeta više od 60 godina, proveden je nad ukrajinskim stanovništvom 1932. i 1933. godine. Prava priroda Holodomora izašla je na vidjelo kada su nakon raspada Sovjetskog Saveza otvoreni moskovski i ukrajinski arhivi iako su Ukrajinci na zapadu dugo isticali da su milijuni ljudi, posebice djece, umrli kao posljedica gladi organizirane na državnoj razini. Još 1929., milijun do dva tzv. kulaka je sistematski uništeno streljačkim vodovima i deportacijama u sibirske sabirne logore. Državne vlasti su nametnule neizdržive kvote u zapljenama žita, a one su posebno okrutne bile u Ukrajini. Dekretom iz siječnja 1933. godine država je zapečatila ukrajinske granice onemogućivši odlazak u potragu za hranom i ulazak hrane u Ukrajinu. Bila je to doslovno kolektivna smrtna presuda ukrajinskom selu. Žito pohranjeno u državna skladišta korišteno je za izvoz i za proizvodnju alkohola ili je istrunulo zbog neadekvatnog skladištenja.

(Valentina Kuryliw; <http://www.faminegenocide.com/resources/hessay.htm>)

Zaokruži točan odgovor

23.1. Navedeni povijesni izvor pripada:

A) primarnom povijesnom izvoru

B) sekundarnom povijesnom izvoru

1	
---	--

23.2. Navedi na koje je načine provođen genocid nad ukrajinskim stanovništvom tijekom Holodomora. Odgovor potkrijepi s DVA primjera iz povijesnog izvora.

1	
---	--

23.3. Definiraj pojam genocid.

1	
---	--

24. U zadatku su ponuđene tri svjetske vojne velesile i šest podataka koji su povezani s njima.

3

Svaku državu poveži s odgovarajućim podatcima.

Svakoj državi pripadaju DVA podatka. Svoje odgovore označi znakom X u ponuđeni prostor za odgovore ispod zadatka.

1. Njemačka
2. Velika Britanija
3. Sjedinjene Američke Države

- A. Supermarine Spitfire
- B. V2 projektil
- C. SIGABA
- D. Colossus
- E. B-29 supertvrđava
- F. Enigma

Prostor za odgovore:

	A	B	C	D	E	F
1.						
2.						
3.						

25. Temelj nacističkih rasnih zakona jesu tzv. Nürnberški zakoni koji se sastoje od Zakona o građanima Carstva i Zakona o zaštiti njemačke krvi i časti. Tim je zakonima određeno sljedeće:

3

Zaokruži slovo ispred triju točnih odgovora.

- A) tko su spasitelji
- B) tko su pripadnici arijevske rase
- C) tko su Židovi
- D) tko su Romi
- E) tko su mješanci

